

MIĘDZYNARODOWY RAPORT AMNESTY INTERNATIONAL 2009

POLSKA

RZECZPOSOBITA POLSKA

Głowa państwa: Lech Kaczyński

Szef rządu: Donald Tusk

Kara śmierci: zniesiona w stosunku do wszystkich przestępstw

Liczba ludności: 38 milionów

Średnia długość życia: 75,2 lata

Wskaźnik śmiertelności dzieci poniżej 5 roku życia (chłopcy/dziewczynki): 8/7 na 1000 urodzeń

Alfabetyzacja: 99,8%

Oficjalne śledztwo dotyczące uczestnictwa Polski w programie tajnych więzień prowadzonych przez Centralną Agencję Wywiadowczą Stanów Zjednoczonych (CIA) rozpoczęło się po pojawieniu się bardziej szczegółowych zarzutów. Lesbijki, geje, osoby biseksualne i transgenderowe cierpią z powodu dyskryminacji. Mimo przywrócenia przez rząd funkcji rzecznika ds. równego traktowania kobiet i mężczyzn oraz wprowadzenia nowych środków regulujących dostęp do legalnej aborcji, dostęp do aborcji został dla kobiet oraz młodych dziewcząt ograniczony.

Walka z terroryzmem i bezpieczeństwo

W lutym Komisja Europejska oświadczyła, że nadal oczekuje odpowiedzi Polski w stosunku do wysuniętych zarzutów jakoby na jej terenie mieściły się więzienia CIA, gdzie przetrzymywano i przesłuchiowano podejrzanych o związki z Al-Kaidą z użyciem metod zbliżonych do tortur.

W kwietniu w wyniku okresowej kontroli Rady Organizacji Narodów Zjednoczonych ds. Praw Człowieka Polska została zmuszona do ujawnienia wyników śledztwa dotyczącego istnienia tajnych więzień CIA na terenie Polski oraz do odpowiedzi na dwa wnioski zgłoszone przez Komisję Europejską, domagającą się ustosunkowania się w stosunku do zarzutów istnienia tajnych więzień.

Śledztwo dotyczące prawdopodobnego istnienia tajnych więzień CIA zostało wszczęte w marcu przez Prokuratora Okręgowego miasta stołecznego Warszawa i w czerwcu zostało przeniesione do Wydziału Przestępczości Zorganizowanej Prokuratora Generalnego.

Pismo „Więzienia CIA w Polsce”, dotyczące tajnej notatki opublikowanej przez Polskie Służby Wywiadowcze w 2005 roku, zostało rzekomo wręczone przez ówczesnego wicepremiera Romana Giertycha sprawującemu wówczas urząd premierowi, dostarczając rzekomo poszlak na istnienie więzień CIA na polskiej ziemi w latach 2002 – 2005.

Premier dostarczył pismo Prokuratorowi Generalnemu 1 września, co zaskutkowało wszczęciem kolejnego oficjalnego dochodzenia przez Biuro Prokuratora Generalnego. Śledztwo pozostało tajne, podobnie jak lista świadków. Jednakże raporty wskazywały, że do końca roku przesłuchano szereg urzędników państwowych.

W październiku w odpowiedzi na prośbę Prokuratora Generalnego premier złożył obietnicę zwolnienia poszczególnych osób z dotrzymania tajemnicy państwowej. Przewodniczący Parlamentu także zezwolił członkom parlamentu na składanie zeznań.

Dyskryminacja

Podczas okresowej kontroli członkowie Rady Praw Człowieka wezwali polskie władze do wprowadzenia kompleksowego ustawodawstwa antydyskryminacyjnego. Rząd zapewnił, że nowa Ustawa o Równym Traktowaniu ma zostać przyjęta przez parlament w listopadzie. Projekt ustawy, po dokonaniu konsultacji z organizacjami pozarządowymi, dotyczy dyskryminacji płciowej, na tle rasowym, etnicznym, narodowym, religijnym, związanej z poglądami politycznymi, niepełnosprawnością, wiekiem, orientacją seksualną oraz stanem cywilnym i sytuacją rodzinną.

Niemniej jednak, projekt ustawy zakazuje wyłącznie dyskryminacji płciowej, na tle rasowym i etnicznym jeśli chodzi o dostęp do urzędów publicznych, opieki społecznej, opieki zdrowotnej i edukacji. Nie zapewnia natomiast ochrony przed dyskryminacją zbiorową lub dyskryminacją przez grupy społeczne.

- W listopadzie, Żywa Biblioteka – projekt promujący różnorodność i prawa mniejszości, którego przeprowadzenie w Opolu było planowane przez działaczy na rzecz praw człowieka i Centrum Kulturalne administrowane przez miasto, zostało bez wyjaśnienia zakazane przez zastępcę Prezydenta Miasta. Projekt zakładał udział przedstawicieli mniejszości niemieckiej i romskiej, uchodźców i imigrantów, ludzi niepełnosprawnych ruchowo i umysłowo oraz przedstawicieli gejów i lesbijek. Media donosiły, że Zastępca Prezydenta Miasta sprzeciwił się uczestnictwu gejów i lesbijek w spotkaniu określając je jako „niedopuszczalne” z powodu „promowania dewiacji”. Prezydent Miasta publicznie poparł decyzję swego zastępcy. Ostatecznie projekt został przeprowadzony przez Uniwersytet w Opolu, który pozostaje niezależny od miasta.

Przemoc wobec kobiet i dziewcząt

W marcu premier powołał na stanowisko osobę odpowiedzialną za sprawy równego traktowania kobiet i mężczyzn. Stanowisko zniesione przez poprzedni rząd w roku 2005 zostało przywrócone wskutek nacisków działaczy na rzecz praw człowieka i organizacji pozarządowych. Jednakże rola i uprawnienia osoby na tym stanowisku nie zostały aż do końca roku jasno określone.

Odmowa aborcji

Podczas okresowej kontroli w maju Rada Organizacji Narodów Zjednoczonych ds. Praw Człowieka wskazała na brak dostępu do aborcji dla uprawnionych do tego kobiet. Pozostaje to nadal kwestia nierozwiązaną mimo orzeczenia Europejskiego Trybunału Praw Człowieka, zgodnie z którym rząd ma obowiązek ustanowienia skutecznych mechanizmów zapewniających kobietom dostęp do aborcji w przypadku, kiedy jest to legalne.

- 14-letnia dziewczyna z Lublina, funkcjonująca w relacjach mediów jako Agata, która zaszła w ciążę w wyniku gwałtu, stała się ofiarą przeciągania postępowania mającego na celu dopuszczenie aborcji. Szpitale w Lublinie i Warszawie odmówiły przeprowadzenia aborcji, mimo, że było to całkowicie zgodne z prawem, nie wskazując przy tym punktu, w którym aborcja mogłaby zostać przeprowadzona. Zgodnie z doniesieniami mediów nastąpiły w przypadku Agaty poważne naruszenia w prawie do tajemnicy lekarskiej, ponadto ona oraz jej matka nie zostały ochronione przed bezpośrednimi oraz osobistymi szykanami ze strony przeciwników aborcji. Po interwencji Minister Zdrowia Agata uzyskała dostęp do aborcji 4 tygodnie od momentu złożenia o nią prośby i zaledwie na tydzień przed 12 tygodniowym okresem ciąży, w którym dopuszcza się przeprowadzenie aborcji.

Uchodźcy i osoby ubiegające się o azyl

W maju wprowadzono poprawki do ustawy odnoszącej się do uchodźców i starających się o azyl wdrażając ustawodawstwo Unii Europejskiej. Wprowadzono dodatkowe zabezpieczenie w celu ochrony jednostek, którym nie przysługuje status uchodźcy, ale nadal narażone są na poważne ryzyko w ich ojczystym kraju. Poprawki wniósł ze sobą także szczegółową definicję „uchodźcy”, „prześladowania” i „prześladowcy”. W maju ruszył program integracyjny dla osób objętych dodatkową ochroną oraz osób uznanych za uchodźców. Jednak starający się o azyl oraz uchodźcy nadal zmagają się z problemami z dostępem do rynku pracy, co spowodowane jest częściowo słabą realizacją programu integracyjnego.

Wizyty/raporty Amnesty International

- Przedstawiciele Amnesty International gościli w Polsce we wrześniu i październiku
- Wystąpienie podczas ogłoszenia wyników okresowej kontroli dotyczącej Polski (IOR 41/023/2008)
- Europa Wschodnia: Ósma sesja Rady Organizacji Narodów Zjednoczonych ds. Praw Człowieka, 2-20 Czerwca 2008: Raport dotyczący Czech, Polski i Rumunii na podstawie okresowej kontroli – uwagi Amnesty International dotyczące wyników (EUR 02/001/2008)